

ANADOLU BULUŞMALARI - MARDİN TOPLANTISI KONUŞMASI

ORHAN TURAN – TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

24 Eylül 2022 – Mardin

Değerli Başkanlar, TÜRKONFED ve DİCLESİFED’in Değerli Üyeleri, Saygıdeğer Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Sizleri şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum. TÜSİAD-TÜRKONFED Anadolu Buluşmaları toplantılarımız kapsamında bugün Mardin’de sizlerle bir arada olmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Mardin; medeniyet tarihi boyunca farklı din, dil, mezhep, ırk ve kökenden insanların bir arada yaşamasıyla, barışın ve çok kültürlülüğün sembolü. Aslında yüzyıllarca birbirini besleyen ve geliştiren bu farklılıklar, bu toprakların en önemli zenginliği, mirası ve aynı zamanda potansiyeli.

Mardin'de olmak, ihtiyaç duyduğumuz birlik, beraberlik ve uzlaşi ruhu açısından bizi heyecanlandırıyor, umutlandırıyor, güçlendiriyor.

Kimseyi ötekileştirmeden bu ruha sahip çıkarsak, ülkemizin büyük potansiyelini ayağa kaldırabilir, pırıl pırıl gençlerimizin hayallerini gerçekleştirebilecekleri, çok daha iyi bir gelecek şansımızı yakalamış oluruz.

Kadim kent Mardin’in verdiği ilham ile umutlarımızdan, ülkemiz için hayallerimizden bahsetmek istiyorum.

Çünkü biliyoruz ki, yaşadığımız sorunları aşmak, çözümleri geliştirmek elimizde.

Biliyoruz ki, bugünü kurtarıırken kazanç saydıklarımız, aslında uzun vadede yarınlarımızı tüketir.

Hepimizin, bugünün belirsizlikleri içinde günlük kazançlara değil, uzun vadeli çözümlere odaklanması gerekiyor. Ancak bu şekilde çocuklarımıza güzel bir yarın sağlayabiliriz.

Değerli Konuklar,

Geçen yıl TÜSİAD olarak, 50. kuruluş yıl dönümümüzü kutladık. Bu vesileyle, ülkemizin geleceği için, “Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa” adlı çalışmamızı kamuoyuyla paylaştık. Bu, iki yıllık çalışma sürecinin ürünü. Çıkış noktamız; ülke olarak yeni bir hikaye yazmak gerektiğini düşünmemizdi.

Bizler;

zorlu ekonomik krizlerle mücadele eden,

belirsizlikler içinde risk alan,

çalışanlarımızla birlikte üreten,

katma değer yaratan, istihdam sağlayan,

kısacası, ülkemizin dünyanın gelişmiş ülkeleri arasında ön sıralarda yer alması için elini taşın altına koyan iş insanlarıyız.

Başarının sırrının doğru teşhiste olduğunu düşünüyoruz. Potansiyelimizi hayata geçirmemizi engelleyen sorunlarımızı doğru tespit etmeli, doğru vizyonu ortaya koyarak, çözümleri hep birlikte düşünmeliyiz. Bu anlayışla, mart ayında Mersin’de başladığımız Anadolu Buluşmaları’na bugün Mardin’de devam ediyoruz. TÜRKONFED ile birlikte, çalışmalarımızı Anadolumuzun farklı şehirleriyle buluşturmayı, iş dünyamız ve STK’larımız ile görüş alış verişi yapmayı sürdüreceğiz.

Değerli Konuklar,

İçinde yaşadığımız dünyada yüzleştığımız krizler ve riskler, coğrafi ya da kültürel farklılıkların, sınıfsal dengesizliklerin ötesinde tüm insanlığa yönelmiş durumda. Sorunlar, krizler ve riskler bu kadar çeşitli, bu kadar yaygınken, onlarla mücadele etme şeklimiz de aynı derecede çeşitli, kapsayıcı ve yaygın olmak durumunda. TÜSİAD olarak, geleceğin inşası için ortaya koyduğumuz vizyonda benimsediğimiz yaklaşım da budur: Herkes için refah, herkes için ilerleme, herkes için kalkınma.

Birazdan çalışmamızın ana fikrine ve önemli noktalarına değineceğim.

Ancak önce, hepimizin gündemini meşgul eden sorun alanlarıyla ilgili değerlendirmelerimi paylaşmak istiyorum.

Dünya ekonomisinin bambaşka süreçlerden geçtiğine şahit oluyoruz. 2020’de yaşadığımız Covid krizi ardından bu yıl Rusya-Ukrayna savaşını yaşıyoruz. Bu gelişmeler, iktisadi açıdan dünyamızı çok farklı noktalara getirdi.

Geride bıraktığımız 30 - 40 yılda, global ekonomide gördüğümüz küreselleşmenin, düşük maliyetli iş gücünün ve para birimlerindeki değer kaybının rekabet avantajı sağladığı süreç artık değişiyor.

Tüm dünyada arz zincirleri değişiyor, üretim merkezleri kayıyor. Bu süreci doğru okuyabilen ekonomiler için çok önemli fırsatlar mevcut. Akıllı yatırım, nitelikli işgücü, inovasyon kapasitesi ve etkin yönetişimi

bir araya getirip, üretkenlik kapasitesini artırmalıyız. Ancak bu takdirde bu yeni düzendeki fırsatlardan yararlanabiliriz.

Hepimizin bildiği gibi ekonomimizde son dönemde önemli refah kaybı ve enflasyon artışı ile yüz yüzeyiz.

Enflasyonun yüksek olduğu bir ekonomi hiçbir paydaşa; ne hane halkına, ne reel kesime, ne de finans sektörüne fayda sağlar. Hane halkının alım gücündeki şiddetli düşüş, zamanla tüm ekonomiye sirayet eder. Büyümenin sağlıklı sürdürülemediği, oldukça uzun zorlu ekonomik dönemlere sebep olur.

Öte yandan aynı sıkıntılı durum bugün reel kesim için de geçerli. Bir taraftan bırakınız uzun vadeli plan yapmayı, kısa vadeyi tahmin etmekte bile zorlanıyoruz. Bu koşullar yatırım yapma imkanını da sınırlamakta. Bu denli faiz düşüşüne rağmen, reel kesim kaynak bulmakta zorlanmakta. Merkez Bankası faizi ile tüm faizler arasında bağlantı kopmuş, sık değişen regülasyonun yarattığı belirsizlik içinde bugün bankalar kredi vermekte zorlanır hale gelmiştir. Sorunu; bir sonuç olan kredilerde değil, soruna sebep olan yüksek enflasyonda aramalıyız. Konu kredi, faiz ya da kur değil aslında tam da yüksek enflasyondur. Enflasyonla doğru yöntemlerle mücadele etmediğimizde, süreç bizi hedeflerimize yaklaştırmadığında, bu süreci aşırı yoğun regülasyonlarla yürütmeye çalışıp finans sektörünü zorluyoruz. Tam da bu sebepten, bugün faizi düşürseniz dahi krediye erişim son derece zor hale gelmiştir. Unutmayalım ki bir ekonomide reel kesimin sağlıklı işlemesi ne kadar önemli ise, o reel kesimi fonlayan bankacılık sektörünün de sağlıklı işlemesi olmazsa olmazdır.

Bu konuları doğru politikalarla doğru zamanda çözüp, enflasyon-kur-faiz sarmalından ekonomimizi çıkarmalıyız. Enerjimizi global ekonomide değişen sistemi anlamaya ve bu sisteme nasıl uyum sağlayacağımıza harcamalıyız.

Türkiye ekonomisi ister finans kesimi olsun, ister reel kesim olsun bilançoları son derece iyi yönetilen, esnek ve potansiyeli çok yüksek bir ekonomi. Nasıl ki 2001-2013 döneminde attığımız doğru iktisadi adımlarla ülkemizin dünyadan aldığı pay %0.6'dan %1.2'ye çıktıysa, yeniden doğru istikrarlı politikaları uyguladığımız takdirde ekonomimizi bir üst mertebeye doğru taşıma imkanımız olacak. Fakat az evvel belirttiğim gibi öncelikle içeride enflasyon sorununu hızla ve doğru yöntemlerle çözmeli, sürdürülebilir uzun soluklu iktisadi politikalar inşa etmeliyiz.

Değerli Konuklar,

İnsan, bilim ve kurumlar... Bu üç unsur, ancak aynı adımlarla yürüdüklerinde medeniyet olarak tanımladığımız ilerlemeyi sağlayabilir. Bizi biz yapan duygularımız, ortak refahımızı tesis edecek kurumlar ve geleceğimizi belirleyen bilimsel yeniliklerin temeline tek bir pencereden bakabilmeliyiz. O

pencere insan olmalı. İnsan odaklı bir toplum, insan odaklı kurumlar ve insan odaklı bilimsel ilerlemeler...

Değerli Konuklar,

Günümüzde bir ülkenin refahının asıl belirleyicisi o ülkenin maddi olmayan kaynaklarıdır. Biz geleceği inşa çalışmamızda bu maddi olmayan kaynaklara kısaca “insan, bilim ve kurumlar” dedik. Açarsam;

eğitimle insanımızın yetkinliklerinin geliştirilmesi;

bilim-teknoloji ve inovasyona önem verilmesi;

ekonomiden demokrasiye kadar tüm alanlarda güvenilir ve kapsayıcı kurumlar ve kuralların yerleşmesi.

Ancak ve ancak bu alanlarda eş zamanlı ilerleme kaydettiğimiz takdirde sürdürülebilir kalkınmayı başarabiliriz.

Refah artışında yeni bir atağı başlatabilir, toplumun tüm kesimlerini kapsayarak gelişebilir, büyüebiliriz.

Hedefimiz;

ekonomik olarak gelişmiş,

uluslararası alanda saygın, AB entegrasyonunu sağlamış,

toplumsal olarak eşitlikçi ve adil,

yeşil dönüşümü başarmış çevreci bir Türkiye olmaktır.

Değerli Konuklar,

Kalkınmanın dayanması gereken ilk sütun “insani gelişme ve yetkinleşme”dir. Konuşmamın başında da dile getirdiğim gibi, ülkemiz için doğru bir vizyon çerçevesinde başarı, ancak iyi yetişmiş, yetkinlikleri güçlü insan kaynağı ile hayata geçebilir.

Örneğin, bugün Mardin nüfusunun %61’ini 25 yaş altı gençlerimiz oluşturuyor. Bu, aslında müthiş bir potansiyel. Öte yandan Mardin’in de içinde olduğu TRC3 bölgesi, %29,8 ile en yüksek işsizlik oranına sahip. Genç işsizliği ise maalesef %50’nin üzerinde ve bu yine düzey2 bölgeleri içinde en yüksek oran.

Genç nüfusumuz, iyi eğitim ile donattığımızda bizim en büyük hazinemiz. Gençlerimize bugünün, hatta yarının dünyasının gerektirdiği yetkinlikleri kazandırarak, her seviyede kaliteli bir eğitim vermemiz gerekiyor. Bu, istihdama erişimlerini sağlamamız açısından da kritik önem taşıyor.

Son yıllarda gençlerimizin istikbali başka ülkelerde aradığına daha fazla şahit oluyoruz. Ekonomik zorluklar, özgürlük alanlarının daralması, yüksek yaşam standartlarında gelecek umudunun azalması beyin göçünün hızlanmasına yol açıyor. Bu durumu tersine çevirecek iklimi yaratmak hepimizin önceliği olmalı.

İnsani gelişmenin çok önemli bir boyutu daha var. O da, toplumun yarısını oluşturan kadınların konumunun güçlenmesidir. Bu, kalkınmanın daha adil olmasını sağlar.

Eğitime ve çalışma hayatına erişebilen kadınlar, başarıları ile toplumumuza güç katıyor.

Fakat kadın istihdamı ve girişimciliği oranlarımız gelişmiş ülkelere kıyasla düşük seviyede. Türkiye’de 15 yaş üstü kadın işsizlik oranı 2021 yılı için yaklaşık %15 iken bu bölgemizde bu oran iki katıdır. Kadınların yaşamın her alanına katılımını sağlamalıyız. Toplumsal zihniyet dönüşümünü gerçekleştirmeden, hak ve özgürlüklerde ilerlemiş, refah seviyesi yüksek bir ülke hedefine ulaşamayız. Kadınlarını dahil etmeyen bir ülke vizyonunun gerçekleşmesi mümkün değildir.

O yüzden gelecek hayalimizin merkezinde, kadın-erkek her vatandaşımızın eğitimine ve mesleki gelişimine yatırım yapmak yatıyor. Mardin, tek Nobel Ödülü sahibi bilim insanımız Aziz Sançar’ı çıkarmış. Neden yeni Aziz Sançar’lar çıkarmayalım?

Değerli Konuklar,

Kalkınmanın dayanması gereken ikinci sütun, “bilim, teknoloji ve inovasyon”dur. Dünyada teknoloji çok hızlı gelişirken, ülkemiz için hayallerimizi ancak bilim ve teknolojide ilerleme sağlayarak hayata geçirebiliriz.

Verimli, yetkin ve dayanıklı bir sanayi yaratmak için yeşil ve dijital dönüşümün kritik önemini her platformda vurguluyoruz. Bu dönüşümler, teknolojik ilerlemeyi ve küçük-büyük her ölçekten şirketimizin bu sürece uyum sağlamasını gerektiriyor. Dijital teknolojilerin üretim ekosistemine entegre edilmesini ve bu teknolojilerin ülkemizde geliştirilmesini kritik önemde görüyoruz. Üniversite-sanayi işbirlikleri, Araştırma-Geliştirme yatırımlarının artırılması büyük önem taşıyor.

Yine; yaşamlarımızı ve her sektörü etkileyen iklim krizi, gelecek kuşaklar için yeşil büyümeyi zorunlu kılıyor. Yeşil dönüşüm, bir tercih değil, bir zorunluluk. Avrupa Birliği, Avrupa Yeşil Mutabakatı ile 2050 yılında iklim nötr olma hedefini ortaya koydu. Sadece AB sınırlarında değil, Türkiye dahil, ticaret ilişkisinde olduğu tüm ülkelerde bir dönüşüm süreci başladı.

Pandemi sürecinde küresel tedarik zincirlerinin değişimini tecrübe ettik. Rusya ve Ukrayna savaşı ile birlikte enerji arz güvenliği ve gıda güvenliğinin ne derece kritik olduğunu hep birlikte yaşıyoruz. İşte bu süreçte üzerinde durduğumuz tüm kavramlar; yani yeşil yatırımlar, döngüsel ekonomiye geçiş, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve yeşil teknolojilerin geliştirilmesi bilim, teknoloji ve inovasyon ile çok yakından ilişkilidir.

Keza, geçmişten bu yana çözülemeyen yapısal sorunlarımızdan birisi olan dış ticaret açığının kapatılması için de teknoloji ve inovasyon ile ithal girdi ve yatırım malına bağımlılığı azaltmalıyız. İhracatın, düşük teknolojili alanlardaki ağırlığını azaltıp yüksek teknolojili ürünlere geçişi hızlandırmalıyız. Her sektörde verimlilik artışı için firma bazında verimlilik artışı gerekiyor. Bu da KOBİ'lerin verimliliklerinin artmasını ve girişimcilik ekosisteminin gelişmesini gerektiriyor. Bunları başarmak için de bilim ve teknolojiye dayanmalıyız.

Değerli Konuklar,

Geleceğimizin yeni bir anlayışla inşasının dayanması gereken üçüncü sütun, “kurumlar ve kurallar”dır. Kurumlar ve kurallar;

siyasi, ekonomik ve toplumsal hayatımızı düzenler.
ekonomik istikrarı, toplumsal güven ve huzuru sağlar,
uzlaşta içinde karar almayı kolaylaştırır,
alınan kararların etkin uygulanmasına zemin oluşturur.

Aynı zamanda

hukukun üstünlüğünü, adaleti,
temel hak ve özgürlükleri,
katılımcı demokrasiyi, kamu yönetimini düzenler.

Bugün bu alanlarda sıkıntılar yaşıyorsak, bu, kurumlar ve kurallarla ilgili sorunların göstergesidir.

Örneğin, hukukta öngörülebilirlik, kazanılmış hakların korunması ve eşit muamelenin hayata geçirilmesi hem vatandaşlar hem de iş dünyası için elzem. İdarenin her türlü işleminin belirlilik, ölçülülük, nesnellik gibi hukukun temel ilkelerine uygun oluşturulmasına ihtiyaç var. Sürekli değişen düzenlemeler öngörülebilirliği imkansız hale getirir. İstihdam artışı için de ekonominin öngörülebilir bir süreçten geçiyor olması lazım ki yatırım olsun, üretim olsun, işgücüne arzu ettiğimiz düzeyde talep

olsun. Yatırım ortamının iyileştirilmesi için düzenlemelerin katılımcı şekilde oluşturulması ile denetleyici ve düzenleyici kurumların özerkliği de olmazsa olmazdır.

Bugün yakıcı bir hal alan gelir adaletsizliği ile mücadele etmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve dil, din, mezhep, ırk, köken ayrımı olmadan herkesin eşit ve özgür yaşamasını sağlamak da ancak ve ancak kapsayıcı ve güvenilir kurumlar ile mümkün olur.

Refahın toplumun tüm kesimlerine yayıldığı, adil bir Türkiye hayalimiz var.

Dengeli bölgesel kalkınmanın sağlandığı, yerel demokrasinin güçlendirilerek bireylerin ve toplum kesimlerinin yönetime katılımının artırıldığı bir Türkiye, kurum ve kurallar alanında atacağımız adımlarla mümkün olabilecek.

Değerli Konuklar,

Önümüzdeki sene Cumhuriyetimizin 100. yılını kutlayacağız. Türkiye, Anadolu'nun girişimci ruhu ve Atamızın gösterdiği hedefi kılavuz alarak yeni bir büyük atılım yapmaya hazırdır. Bunun için gerekli enerjiyi de içinde taşımaktadır. İnsanımızı umutlarıyla, müreffeh bir geleceğe taşıyacak bilgi birikimine ve araçlara sahibiz. Yeter ki, ortak gelecek hayalimizin gündelik siyasal tartışmaların çok üzerinde bir değer olduğu konusunda hep birlikte uzlaşalım.

Bu atılımın hayata geçmesinde, katılımcı demokrasinin en temel unsuru ve destekleyicisi olan sivil toplum kuruluşlarının rolü çok önemlidir.

Ortak akıl; fırsat ve potansiyelin en iyi şekilde ortaya çıkmasına zemin yaratır. Farklı bölge, sektör ve ölçekten iş dünyası temsilcileri olarak ülkemiz için vizyonumuzu ve yol haritalarımızı ortaya koyuyoruz. Bu önerilerimizin hayata geçmesi için bizlerin gerekli sorumluluğu alacağını ve her türlü katkıyı koyacağını ifade ediyoruz. Bu yolda iş dünyası STK'larının kendi bölgelerinde önemli bir kanaat önderi olmaları nedeniyle iş birliğimizin, gönül birliğimizin çok kıymetli olacağına inanıyoruz.

Kültürel mirasımız, insan odaklı bir geleceği kurmanın ne kadar önemli olduğunu vurgulayan nice zenginlikle dolu. Mevlana Celaleddin Rumi, "Gerçekten gönülden gönüle bir pencere vardır. İki insan birbirine gönülden bağlanınca artık birbirinden ayrı değildir. Aralarında uzaklık bulunsa da gönülleri beraberdır" diyor. Mevlana, asırlar önce insanların tüm farklılıklarına rağmen aynı ruhu taşıdıklarını, kardeş olduklarını vurgulamış. Mardin tüm dünyada "medeniyetlerin beşiği" olarak haklı bir bilinirliğe sahipse, bunda hiç kuşkusuz en önemli unsur "insanı" önceleyen kültürel mirasıdır.

Sözlerime son verirken, bu toplantının ev sahipliği için TÜRKONFED Yönetim Kurulu Üyesi Nasır Duyan'a, DİCLESİFED Başkanı Kemal Bilim'e, TÜRKONFED Başkanı Süleyman Sönmez'e ve tüm değerli katılımcılara teşekkür ediyorum.